

Nro. 36.

A' FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Majus 3-dik napján,
1808-ik esztendőben.

B é c s .

Néhány napokkal ennekelötte a' Mártiusi hideg és szeles idő kedves tavaszi napokra által változván, és a' régtől fogva uralkodott szárafságot kivánt zsiros eső követvén, az egész természet zöld köntösbe öltözött, a' legelő mezőkön a' földből a' fűvek ki bujtak, az őszi és tavaszi vetések meg ujjultak, a' gyümöls termő és másféle fák virágozni 's levelezni kezdettek, a' hofzfas telet meg únt emberek Bécs városának mulató helyein seregenként sétálgatnak, 's nevezetesen tegnap előtt olly nagy számmal mentek gyalog és kotsin a' Práter nevezetű erdőbe, hogy hofzszát végit alig lehetett látni.

N n

A' Grof Colloredó Jósef 57-ik számú gyalogregementjének egyik Kapitányát Marchantelly Bernátot 32. esztendeig való nagy buzgosággal és hiveséggel folytatott hadi szolgálatjáért, mind két nemen lévő törvényes magzátival együtt, az Aus-triai örökös birodalomban, Serravalle praedica-tummal, minden taxa fizetés nélkül nemesi rangra emelni méltóztatott Fels. Urunk.

Hasonló kegyelmességét tapasztalta ő Cs. Kir. Felségének pensionatus és az Ó Budai katona mon-tirung Commiszionál szolgálatban lévő Kapitány Bol-lis Péter Ferentz, mind jelenvaló, mind vólt, hadi szolgálatjáért, a' ki Beinebak praedicatumot nyert ő Csász. Kir. Felségétől.

Néhány ide való nagy és polgári Kereske-dök, 's több tisztefséges személyek, azon fundushoz, melly itten 1795. esztendőben a' szegény kereskedők és kereskedő legények számókra fel álli-tatott, most ismét 1733 forintot 's 15 kr.t gyüj-töttek és adtak, olly meg jegyzés mellett, hogy mind a' töke pénzt, mind annak interesét jól kormá-nyozzák ezen institutumnek sáfárai. Ennek az in-stitutumnak 1798-ban 6779 forintra és 43 krra ment a' töke pénze, melly azon időtől fogva a' múlt 1807-ik esztendőnek végéig a' jóltévőknek adakozá-sokból 50668 frtokra 's 3 krra szaporodott. Ahoz képpest a' jelenvaló nagy szükséget és drágaságot meg fontólván ezen institutumnak sáfárai az előjárók-nak meg egyezésekkel, az eddig egy egy személyre holnaponként 10 forintra szabótt jótéteményt 5 fo-rintal szaporították.

Magyar Ország.

Zemplén Vármegyéből Aprilis 15 dik

napján. Örömmel jelentjük a' Magy. Kurir Iróinak, hogy azon hir, melly még a' múlt nyáron lengedezni kezdett, már most meg is valóságosodott, melly szerént T. T. L á t z a i J ó s e f Consistorialis Afessor és Lepsényi Reform. Predikátor Ur, a' S. Pataki Collegiumban és Ekklesiában ürefségben lévő Moralis és Pastoralis Theologiae Professori és Prédikatori Katedrára, a' Fő tizteletü Superintendentia, és a' S. Pataki Ekklesia költsönos meg egyezésekből meg hivattatott, ezen tiztes hivatalt el is fogadta, és a' jövő Május hólnapnak közepén annak bé töltésére által is fog költözni. — Annál nagyobb reménysége lehet a' Publicumnak ezen fzerentsés választáshoz, mivel ezen Tizt. Férfiú már Pápan is az ott hajdanában is virágzott Anyaoskolának helyreállításában Tizt. T. M á r t o n I s t v á n Ur Professor tiztitársával együtt 14 esztendőök el forgása alatt Professori talentomainak minden okos szülék által háladataisan meg esmért próbáit mutatta.

Z ó l y o m V á r m e g y é b ö l Aprilis 4-ik napján. A' közelebb múlt Böjtmás Havának 28 ik napján, e' mi Tek. Vármegyénknek építő széke Besztercze Bányában, igen kedves Fő Ispányunknak, nagy méltóságú Ocsai B a l o g h P é t e r Ur Eö Excellentiának előülése alatt végbe ment. Dél előtt 9. órakor a' Vármegye Tiztjei az öfzve gyült Karokkal és Rendekkel együtt a' Vármegye Házának kápolnájában elsőben szent misét halgatván, Eö Excellentiáját több személyekből állott deputatio által a' Gyűlésbe magok közzé meg hívták, a' hol minekutánna nagy méltóságú Besztertzei Püspök Szerdahelyi Gábor Eö Nagyságával együtt meg jelent volna, számos V i v a t kiáltások közt fogadtatott. Fő Notarius

Tek. Urbányi Dániel Ur egy igen gyökeres órátióval tisztelte meg Fő Ispán Eö Excellentziáját, mellyet mind maga Eö Excellentziája, mind a' jelen volt ezen és más szomszéd Vármegyékből nagy számmal öszve gyült úri Rendek nagy meg elégedéssel halgattak és vettek.

Néhány szempillantatok után maga Fő Ispán Ur Eö Excellentziája is a' vele született oratori talenta szerént igen szép, ékes és velős beszédet mondott, mellyben maga részéről azt igirni méltóztattott, hogy minden mellesleg való tekintet nélkül, egyedül a' leg alkalmatosabb és leg érdemesebb férfiakat fogja a' tisztviselésre candidálni; de egyszersmind arra is méltóztattott a' Tek. Karokat és Rendeket meg kérni, hogy a' vólt Tisztviselőknek érdemeikről 's hasznos szolgálatjokról is el ne felejtkezzenek — Eö Excellentziája beszédjének végződése után, első All-Ispán Mélt. Radvánfszky György Kir. Tanácsos Ur a' több tisztviselőknek képekben Eö Excellentiájának, és a' Tek. Karoknak 's Rendeknek erántok mutatott kegyefségeket meg köszönte, 's azonnal a' Vármegye petsétjét és a' levelestár kültsát által adván, több tizttársaival együtt ülőszékét meg változtatta.

E' meg lévén vólt Fő Notarius Titt. Urbányi Dániel Urat azon ditsiretessen viselt hivataljában továbbra is meg hagyni, első All-Jegyzőnek pedig Titt. Beniczky Lajos, 2-ik All-Jegyzőnek Radvánfszky Lajos Urakat tenni méltóztattott Fő Ispán Eö Excellentziája. — Továbbá első All-Ispánnak vólt első All-Ispán Titt. Radvánfszky György Kir. Tanácsos, Benitzky László, Rakóvfzky István, és Zólnay Zsigmond Urak candidáltattak, a' kik közzül

az első választatott, és hagyattatott meg hivataljában. — Második All Ispánnak a' vólt 2-ik All-Ispán Titt. Beniczky László, Holecz Károly, Radvánfzky Antal, 's Ofztroluczky Lajos Urak candidaltak, de ezek közzül is az első marasztatott meg — Közönséges Adófzedónek Holecz Károly; Exactornak Naudori János; Fő Szolgabírónak az első Járásban Radvánfzky Antal, a' 2-ik Járásban Zólnay Lajos Urak — All Szolgabíróknak Titt. Rakowfzky Farkas és Beniczky József Urak. — Fő Fiscalisnak Bendik András, All-Fiscalisnak Kalaafz Sámuel Urak — All-Adófzedóknak Rakowfzky Tamás és Remenics Sándor. — Végre Jurafsoroknak Urbányi Gábor, Scultéti György, Lestuch János, és Pelczer Sámuel Urak választattak és tétetődtek.

Wefzfáliai Ország.

Jakobson Brunsvigiai tudós Izraelita, a' Wefzfáliai Király engedelméből, a' Wolfenbütteli Hercegségnek Seesen nevezetü városában egy nevelő háznak, avagy közönséges oskolának és tornyos templomnak építésekhez fogott, 's azokat e' folyó esztendőben tökéletességre is vinni szándékozik. E' mellett Bendavid és több tudós társaival együtt olly új katekizmust készített és adott ki Zsidó és Német nyelveken, mellyben a' Zsidó vallásnak sarkalatos tikkelyei igen világosan és szépen előadatnak. Az isteni tiszteletnek meg nemesítése végett a' Seeseni templomba orgonát viszen bé, és Cohen Berlini tudós Zsidó poéta által a' Zsidó énekeket nótákra véteti, 's azok szerezént fogja azokat a' Zsidó templomokban énekeltetni.

Ez a' tudós Izraelita Jakobson a' Német Országi Primasnak azon minapi rendelkezéseivel, mellyeket ő a' birodalmában lakó Zsidókra nézve, e' folyó 1808-ik esztendőnek kezdetében Frankofurtumban ki hirdettetett, és a' mellyeket a' Magy. Kurir 12, 13 és 14-ik darabjaiban E. Olvasoinkal mi is közlöttünk, nem láttatik meg elégedetnek lenni, 's azokra egy tudós könyvetskéjében igen fontos jegyzéseket tett. — Ezen munkájának előjáró beszédjében a' Német Országi Primást ekképen szólittya meg: „Herczogséged, u g y m o n d, a' Frankforti Zsidó lakosoknak új polgári rendet szabni méltóztatott, 's annál fogva őket pallérozni, és nagyobb tökéletességre vezetni szándékozik. Ennél nemesebb 's áldottabb feltételt gondolni sem lehet, és a' Rénusi Confoederatio Primasa kormányának semmi sem szolgálhatna nagyobb ditsőségére, mint ennek a' tzelnek eszközöltetése, és mivel ezen feltétel igen nemes kútföböl származott, méltó dolog, hogy azok, a' kik annak végbe vitelére valamit tehetnek, költsönös erővel munkálkodjanak.“

„Illy nemes indulattól lévén én is lelkesítettve, bátorkodok Fels. Herczogségedhez folyamodni, a' ki tudniillik hitem sorsosinak palleroztatásokra tehetőségemnek leg nagyobb részét fordítani köteletségemnek tartottam, és a' ki az ő ügyökben Napoleon Franczia, és S a n d o r Orosz Császárok eleikbe menni bátorkodtam, 's töllök meg is halgattattam kegyelmesen — Herczogséged a' Frankfurti Zsidókat jó emberekké 's jó polgárokká tenni szándékozik, 's e' végre olly eszközöket választott, mellyek által az ő vallásokat, templomjokat, másokkal való polgári egyeségeket és industriájokat meg jobbitani lehes-

sen. Hogy az ember természetének minden részben leendő pallérozására, és azon tökéletességre való emeltetésére, a' mellyre alkalmas lehet, leg hathatósabb eszköz legyen a' vallás, azt nemcsak a' természeti igafság, hanem még az igafságnak leg első kútfeje is bizonyították; de az is igaz, hogy a' vallás egyedül az ember értelme, tudománya, hite, és elméje körül foglalatoskodik, mellyekenn nem lehet uralkodni, hanem csak okokkal vezetni, terjeszteni, változtatni, és eltörölni."

„Az is bizonyos, hogy mind a' világosság, mind a' setétség országa apródonként terjesztetik ki, hogy a' vallást tárgyazó tudományok és értelmek, csak az azokat követőknek, és az azokkal ellenkezőknek társaságokban formáltatnak lafsanként, és hogy a' vallásbéli alkotmányokat avagy különös értelmeket nem lehet olly könnyen be vinni és megváltoztatni, mint az Országoknak alkotmányait a' sok milliom emberek közt; így állottak fel a' Filozofusoknak Oskoláik, így támadott a' Zsidóságból a' Kereszténység a' Katolika Vallásból a' Protestans vallás, ebből pedig a' több különbözőkülönbféle szakadások; így van a' természetnek örökké való folyása; így fog a' Zsidó vallás is arra a' tökéletességre verekedni, melly az Országoknak állapotjokhoz alkalmas lesz: mindenütt el fog e' következni, csak hogy annak természeti folyamatját meg ne akadályoztassák a' Statusok, meg akadályoztatták pedig, mihelyt azokat a' jufokat, a' mellyekkel a' régibb vallásúak élnek, az új vallásúaknak meg tagadják. Az örökké való tapasztalás tanította azt, hogy a' vallásbéli tökéletesedés mindenkor egy nyomon ment a' nemzeteknek közönséges pallérozódásá-

val; hát ugyan ki kell e' a' Zsidókat ezen közönséges regula alól venni. "

„Ugyan meg egyezé ezen közönséges principiumokkal és tapafzталással a' Fő Rabbiságra és Al-Rabbiságra el készült fzemélyeket az Augustana válású Consistorium által vizsgáltni? Mi következne, ha a' Protestansoknak a' magok Megyejebéli igazgatóikat a' Sorbonnai Akadémiából kellene venni? Leheté a' Zsidó Gyülekezet az ekképpen válafztatott Rabbihoz valamelly bizodalommal? Végbe viheti e' az ekképen válafztatott Rabbi azt, ha leg érdemesebb ember vólna is, a' mit végbe vihetett vólna, ha a' Zsidó Gyülekezetnek nagyobb részétől válafztatott vólna, a' melly tudniillik leg jobban tudja, mi illelse és mi ne illelse azon Gyülekezetet.

Pruffzia Orfzag.

Ennek az ennek-előtte hatalmas Statusnak jelenvaló szoros környülállasai újobban arra birták a' Fels. Pruffziai Királyt, hogy a' maga minapi reductiótól meg maradt hadi seregeit ismét kevesebb számra szorittassa. Minden lovas eskadrontól, melly az új alkotmány fzerént 125 lóra szorittatott, ismét 25 ló vétetik el, és minden eskadron 50 emberre határozatik meg, a' többi vagy szabadsaggal botsáttatik, vagy végképen el eresztetik a' hadi szolgálatból. — A' gyalogságnál tsak annyi ember hagyattatik meg, a' mennyi a' nevezetesebb örálló helyeknek és nagyobb városoknak örizetekre kivántatik. — A' szolgálatban meg hagyattatott gyalogságnál 30 főből fog egyegy kompánia állani.

Ezen kívül a' maga udvari tífztjeinek 's tseléd.

jeinek számokat is meg kevesítette a' Király, és azokat, a' kikre nagy szüksége nintsen, el küldötte, és lovainak is nagyobb részét el adattatta. Azok, a' kik a' Kir. udvarhoz bé 's ki mennek, azt befzéllik, hogy a' maga különös kintstárát is egészen ki üresítette a' Király — Testvér öttse herczeg Henrik maga esztendei jóvedelméből 10000 tallért ajánlott a' Status szükségeinek könnyebbitésére. — A' Királyi asztal egy közép szerű és értékű személy asztalához hasonlít. — A' nem régiben Königsbergben született Kir. herczeg asszonyka meg kerefszteltetésének alkalmatofságával minden jelenvólt személyek sirásra fakadtak. Maga a' Királyné is egy nyugvó széken jelenlévén azon szobában, mellyben a' kerefsztés végbe vitetődött, Wilhelmina herczeg asszonnyal együtt, a' ki tudniillik a' kisedet ülésben tartotta, mind ketten meg indultak, 's az utólsóbbal is ájúlt. Minekutánna ezen tzeremoniának végbe vitetése után az udvari dámákat maga eleibe bortsátotta, és a' bé vett szokás szerént őket meg ajándékozta volna a' Királyné, könyves szemekkel így szóllott: Vegye el Kigyelmetek ezen tsekély ajáudekot töllem nem mint Királynétól, hanem mint szegénységre jutott barátnéjoktól.

Spanyol Ország.

IV. Károly vólt Király és Királyné, az Aranjuezi Kir. várból, mellynek minden részei őket a' rajtok történt szerentsétlenségre emlékeztették az Eskuriali várba mentek lakni, mellynek fekvése és levegőe nem a' leg kellemetesebbek. Itten szándékoznak ezen Felséges személyek életeknek még hátra lévő részét el tölteni. Ezt a' Királyi várat és

klastromot 1557-ik és a' következett 20 esztendőben néhai II Filep Spanyol Király építette azon fogadása fzerént, mellyet azon esztendőben Picardiának S. Quentim (Quintonopolisi) városa mellett a' Frantziakon vett gyözedelme előtt tett. Ennek a' klastromnak templomában van az a' szép pantheon, mellyben a' Spanyol Országi Királyoknak holt testeik tartattatnak.

A' most uralkodó Király VII. Ferdinand maga vólt udvari mesterének Escoiquiz Kánoknak, és Infantedo herczegnek társaságokban a' múlt Aprilis 10. napján Napoleon Császár eleibe Bayonnébe utazott, minekutánna maga előtt testvér öttset Károly Infanst sok fő emberekkel együtt azon hatalmas Fejedelem tífzteletére oda küldötte volna. —

A' Spanyol országi eddig volt Király IV-dik Károly Nápolyban született 1748-dik esztendőben, November 12-kén; 1788-tól fogva uralkodott élete' párjával Mária Luisia, Pármai születésü Hertzegafzfzonyal. — A' most helyébe következett Spanyol Király VII-dik Ferdinand, született Oktober 14-kén 1788-ban; özvegy ember; élete' párja volt Mária Antonia, az ezelöbben Nápolyi Királynak Ferdinándnak leánya.

O r o f z B i r o d a l o m.

I. Sándor Orosz Császár ismét egy hadi hirdetményt tétetett közönségesé a' múlt Martzius 16-ik napján a' Svéciai Király ellen, 's abban azon fontos okokat, mellyek Eö Csász. Felséget a' Svécia Ország ellen való hadakozásra birták vala, röviden előadja. — Ezt a' hadi hirdetményt az olvasó

Publicummal közleni annyival szükségesebbnek tartjuk, mivel ebből kiki meg itilheti, hogy a' Petersburgi Csász. Udvar nem tsak az Orosz Birodalomnak, hanem egyszersmind az egész északi Európának 's nevezetesen Dánia Országának ügye mellett fogott fegyvert. „Minden Europai Kabineteket, úgymond, sőt tulajdon jobbágyait is tudósította Ö Cs. Felsége azon álhatatofságról, mellyel a' maga szövetség szerezéért való jussait a' Svécia Király meg erősíteni igyekezett, a' midön ettől azt kívánta, hogy vele együtt fegyvert fogjon Anglia ellen. Minekutánna egész hólnapig várakozott volna, nagy meg illetődefsel tapasztalta, hogy a' Svéciai Király alattomban Anglia barátságát kereste. Ö Csász. Felsége sem ezen uralkodó Fejedelem, sem Európa előtt el nem titkolta, hogy ő Felségétől alattavalóihoz való kötelefsége azt kívánja, hogy mind azokkal az eszközökkel élni igyekezik, a' mellyeket az Isteni gondviselés birodalma boldogságának állandóvá való tételére kíván. Azonközben azt is ki nyilatkoztatta, hogyha ő Svéciai Kir. Felsége maga le kötelezésének minden halasztás nélkül meg felel, és a' Dániai Királlyal együtt az Angliai hajos seregek előtt a' Balticum tengert bé zárja, minden eddig tett intézetjeit tsupán arra fordítja, a' mit az okofság és előre való gondviselés kívánnak.“

„A' Svéciai Királynak hofzfzas halgatása, azok a' hírek, mellyek a' közönséges újság levelekben olvastattak, mellyek szerezéért t. i. ennek a' Fejedelemnek hadi segedelem költséget, egy hajóssereget, és számos hadi népet ígért Anglia, ezek és több ezekhez hasonló környülállások elegendő tanúbizonyságok voltak arról, minémü indulattal viseltessék

a' Svéciai Kir. az Orosz birodalom eránt, világason meg mutatták, hogy a' Fels. Orosz Császár a' Svéciai Király gondolatának meg változások után híjjában várakozik, és hogy jelen légyen azon időnek pontja, mellyben ő Csász. Felsége a' maga alattavalóit bátorságba helyezte. —

„E' mellett az is tudtára adatott ő Csász. Felségének, hogy a' Stokholmba lévő Orosz Minister követet, és az ő hozzá tartozott követtségébéli személyeket a' Svéciai Kir. meg fogattatván őrizet alá vettette, a' követtség levelestárát, és levelezéseit le petsételtette, és a' követtségébéli személyeket katonára őrizet alá rekesztette. Ebből ki tettik, hogy a' Svéciai Király az ő Csász. Felsége koronájának jufsait és méltóságát nagyon meg sértette. A' Stokholmban lévő diplomaticum Corpus, az az, az Európai külső udvaroknak követjeik és ministerjeik olly igen szivekre vették e' dolgot, hogy leg ottan protefsáltak ezen hallatlan és tsak Török Országban gyakorlásban lévő tselekedet ellen. Ő Csász. Felsége ugyan a' trompfot trompfal visszafiztha üthetné; de ezt nem tsak nem mivelte, sőt inkább a' Pétersburgban lévő Svéciai követhez kettős tisztelettel viseltetett, és olly rendeléseket tétetett, hogy tettése szerezént mindenkor haza mehefsen, és hogy sem itt, sem egész utjában senki sérelmére ne legyen. Most tehát minden Európai hatalmaságoknak tudtokra adja a' Császár, hogy ettől a' szempillantattól fogva a' Svéciai Finnlandiának azt a' részét, mellyet vitéz hadi seregei eddig fegyvereikkel el foglaltak, mint magáét ugy tekinti, 's a' maga birodalmához kaptsolja. Tellyes reménységgel van ő Csász. Felsége az eránt, hogy az Isteni gondviselés

ennekutánna is meg fogja fegyverét áldani, és azon gonofzoknak el háritásában, mellyekbe ellenségei az Orosz birodalmat ejteni igyekeztek, segedelmére lenni. — Költ Petersburgban Martzius 16-ik napján 1808-ik eszt.

Elegyes Tudósítások.

A' Publiciste nevezetü Párisi Zsurnál fzerént több Európai uralkodó Fejedelmek költsönös meg egyezésből azt végzették, hogy az önként bankrotirozók ellen kemény törvények hozattassanak, mellyeknek fundamentomául a' Napoleon Császár kereskedésről hozott törvény könyve tétetődjek. — A' néhai Raguzai Respublikában lakó nemesség a' Fényes Portához alattomban egy követet küldött olly kéréssel, hogy az szerezze vissza magának azon Köztársasághoz való régi jufsait, mellyre olly választ vettek, hogy a' Fényes Porta az ő dolgokba magát avatni nem akarja — Lieflandiában Reval várostól 3. mértföldre egy magos hegy meg gyulladván szüntelen füstölög. Ennek a' gyulladásnak okául azt teszik a' Revali tudósítások, hogy a' múlt nyári rendkívül való hévségben egynéhány hetekig azon a' hegyen tanyázott mezei pásztorok szüntelen egy helyenn tüzeltek, mellytől azon hegynek szurkos része tüzet kapván még most is ég és füstöl, és mig a' szurok meg nem emészttödik, addig el sem alufzik. — Bernában a' múlt 1807-ik esztendőben azok közzül a' barom tartó gazdák közzül, a' kik leg kövérebb ökröket, teheneket, borjúkat és kosokat tudtak mutatni, 104-en nyertek jutalmat. Ugyan ott, tudniillik Bernában néhai Haller Albertnek, kinek nagy tudományát a' késői maradékok

is tsudálni fogják, és a' kit néhai II. Jósef Császár és Király is Helvétzián való által utazásában meg látogatni nem sajnállott, hazafiai a' Bernai lakosok szép emlékezet ofzlopot készitettek, és mivel ő a' múlt században, úgymint 1708-ik esztendőben October 16-ik napján kezdette a' nap világot szemlélni, e' folyó 1808-ik esztendőben ugyan azon napon fogják azt fel emelni. — General Arrighi a' Fr. Császári testörző Dragonyosoknak Obersterét Paduai Herczeggé tette Napoleon Császár — Spanyol Országban Carthagéna város környéken egy Frantzia és Spanyol hadi népből álló számos armádia gyüllött öfzve, melly, a' mint hallatik, Áfrikába fog ki szállítatni. Ezt a' várost, melly Carthago Novának is hivattatik, a' Kartagobéli igen hires héros Hannibál építette. — A' múlt Februarius vége felé Nápoly Orzágnak Apulia és Abruzzó nevezetű terméizetesen meleg és mértékletes tartományaiban, a' mezökönn és hegyeken számos juhok és barányok meg fagytak. — Napoleon Császárnak a' Frantzia Orzági Zsidokról hozott kegyelmes decretuma a' Veleutzei Statusokba is bé vitetett. — Az Algiriai fogságban tartatott Olasz Orzági bóldogtalan alkosokat minden pénzbéli váltság nélkül szabadon botsátotta az Algiriai új herczeg — Genuában és Frantzia Ország déli tartományaiban imitt amott erős földindulás vólt Aprilis 2-ik napján. — A' Piemonti és Szabaudiai hegyekenn olly nagy mértékben vólt, hogy a' Cenis hegyén lévő hospitiumnak falai megmozdultak, és a' hegy gyomrában menydörgéshez hasonló tsattogások hallattak.

Tudományt tárgyazó Tudósítás.

A' nemzeti Könyvházban Második Máxfzilian Császártúl, és Királytúl Bányavárosok számára német nyelven szabott törvényés Könyvének több kiadások között, a' mellyek Gróf Széchényi Lajstromában 1. Részének 104. lapján elől-fzámláltatnak, még eddig az 1571 esztendőbéli hibázott. — Ennek birtokában vala egy tudos és érdemes Hazánkfia, a' ki ezen ritka maradékkal Hazáját megajándékozni nyerefségének tartotta. A' Könyv-kifesebb foliumban német betűkkel régi írásmódja szerint nyomtatodott olly fellyül való-irásal: (Perkhordnung der Freyen Küniglichen Perkstätt in der Cron Hungern, als Krimbnitz, Schembnitz, Neuensoll, Bugguns, Künigsperg, Dullen, ond Libeten sambt andern omliiegenden, ond gedachter Cron Hungern eingeleibten Gold, Silber, Kupfer, ond anderer Metall Perckwerchen jetzigen, ond khünfftigen auff's neü fürgenomen, gebessert, ond auf beschehene hernach angehenckte erleutterung der alten Crimbnitzischen, ond Schembnitzischen Perkordnungen ausgangen, beschehen nach Christi unfers Erlösers, und Säligmachers geburt, im tausent Fünfhundert Ain, und sibentzigisten Jahr. — Mit Röm. Kay. May. etc. Gnad, und Privilegien gedruckt zu Wienn in Österreich durch Caspar Stainhofer in S. Annen Hof.) — A' Levelek nintsenek ugyan számokkal meg-jegyezve, mindazonáltal 282 Lapokat magában foglal, és a' végén nem tsak a' Császári, és Királyi nagyobbik petséttek, hanem az Máxfzilian

milián Császárnak maga keze-írásával is meg-erősítettve vagyen. — Hihető, hogy ezen tisztán megtartatott Könyv valamelly Bányavároshoz, vagy egyéb Tifzthez valaha tartozandó volt, mert a' vörös bőrből volt kötésének egyik oldalán meg-láczik az Császári Czimmer ezen szavakkal: *Berk-Ordnung*, és alatta az 1646 esztendő. — Hozzá vagyon adva huszon kilencz Levelekre irott Lajstroma: *Introduction in die hungarische Bergordnung nach den Alphubet bestellet.* — Elöl pedig több nevezetes Kézi-jegyzések német nyelven találatnak, ugy mint: 1) A' Birónak Köteletségéről. 2) a' fel-bontó bányamivelésének, és romlásának Okai. 3) a' régi Bányászoknak észrevételei. 4) a' Nagy, és Libet-Bányai Innepek. 5) Az Tanuságnak, és más esküvéseknek példái. 6) Az Hegymesternek köteletségéről több törvényes Kérdések, és Feleletek. 7) A' Selmeczi hegyekben Rothal, és Frisovicsi lévő Részekről indított Pernek elő-adása. 8) A' Körmöczi arany-ásásnak le-írása. — Nem külömben 9) az Könyv-szélinek majd minden lapján olvastatnak Jegyzések, és az alsó Austriának bányatörvényével meg-egyefztetések. — Ezekre nézve erről a' ritka Munkáról az olvasó Községnek hirt adni Köteleségemben állott. Pesten Böjt elő-havának 29-dik napján 1808. esztend.

Miller m. p.

D. D. S.